

HYLTE
Omsorgskontoret

RIKTLINJER
FÖR ÄRENDEHANDLÄGGNING - SOCIALTJÄNSTLAGEN
FÖR INSATSER TILL PERSONER MED FUNKTIONSHINDER

Avsnitt: Ärendehandläggning	Gällande utgåva nr: 3	Datum: 2016-12-15
Ansvarig: Lena Borg	Ersätter utgåva nr: 2	Datum: 2014-04-16

Riktlinjer

för ärendehandläggning

Socialtjänstlagen
för insatser till personer med
funktionshinder

Innehåll

Inledning	4
Syftet med riktlinjerna.....	4
Allmänna kriterier för rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen.....	4
Rätten till bistånd	5
Ansökan och beslut	5
1 Omsorg i hemmet.....	5
Syfte.....	5
Beskrivning av bistånd.....	5
Speciella kriterier för rätt till omsorg i hemmet.....	6
Omsorg i hemmet utförd av anhörig/närstående	6
Städning.....	6
Snöskottning.....	6
Hemmets skötsel	7
Tvätt och klädvård	7
Renbäddning	7
Skötsel av husdjur.....	7
Inköp och ärenden.....	7
Ekonomi.....	7
Matlagning	7
Matdistribution	8
Speciella kriterier för rätt till matdistribution	8
Personlig omvårdnad.....	8
Personlig hygien	8
Tillsyn dag/natt.....	8
Telefonkontakt	9
Social aktivering.....	9
Ledsagning.....	9
Promenad/utevistelse	9
Egenvård.....	9
Egenträning	10
Trygghetslarm.....	10
Speciella kriterier för rätt till trygghetslarm	10
Dagverksamhet för personer med demenssjukdom	10

Speciella kriterier för rätt till dagverksamhet för personer med demenssjukdom	10
Avlösning i hemmet.....	11
Speciella kriterier för rätt till avlösning i hemmet	11
2 Särskilt boende.....	12
Korttidsvistelse	12
Speciella kriterier för rätt till korttidsvistelse	12
Särskilt boende	12
Speciella kriterier för rätt till särskilt boende	12
Parboende i särskilt boende.....	13
Lagstiftningen	13
Tillämpningsområde	13
Definitioner	13
Ansökan	13
Överklagan.....	14
Lägenheter för parboende	14
Vad gäller för den medboende?	14
Mat och måltider	14
Omsorg i hemmet.....	14
Hälso- och sjukvård	14
Efterlevande	14
Hyra/kontrakt	15
Dokumentation.....	15
3 Insatser för psykiskt funktionshinder.....	15
Boendestöd	15
Speciella kriterier för rätt till hjälp och stöd i form av boendestöd.	15
Dagverksamhet.....	16
Speciella kriterier för rätt till dagverksamhet.	16
Vård- och stödsamordning	16
Speciella kriterier för rätt till vård- och stödsamordning.....	17

Inledning

Omsorgsnämnden ansvarar för insatser i form av bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL), för äldre och personer med funktionshinder i Hylte kommun. Dessa riktlinjer tillämpas vid utredning, bedömning och beslut om omsorg i ordinärt boende samt för särskilda boendeformer enligt socialtjänstlagen.

Följande grundläggande värderingar gäller för omsorgsverksamhet i Hylte kommun.

- Syftet med omsorgen är att frigöra och utveckla den enskildes egna resurser så att denne får leva ett så självständigt liv som möjligt. Verksamheten ska aldrig inriktas på att ta över individens ansvar. Att ta över aktiviteter och att hjälpa för tidigt eller i onödan kan leda till passivitet, beroende och i längden ett mer omfattande hjälpbehov.
- I all verksamhet ska frivillighet och självbestämmande vara vägledande. Individens självbestämmanderätt och integritet ska respekteras. Samtidigt finns det inte obegränsad frihet för den enskilde att välja insats. Om den erbjudna insatsen tillgodoser den enskildes behov har denne ingen rätt att få insatsen utformad på annat sätt.
- Vid utformandet av insatser måste alla de olika faktorer som påverkar den enskildes situation beaktas. Insatserna ska präglas av en helhetssyn. Det är viktigt att i behovsbedömningen uppmärksamma behov av sådana insatser som kan underlätta och höja funktionsförmågan i den dagliga livsföringen, t.ex. hjälpmedel, bostadsanpassning och rehabilitering. Ett sådant rehabiliterande synsätt har en avgörande betydelse för att förebygga eller uppskjuta mer omfattande omsorgsbehov.

Syftet med riktlinjerna

Riktlinjerna ska ses som en vägledning och anvisning om tillämpning av lagstiftning, mål och policys som kan vara av betydelse för att bedöma vilka bistånd som kan bli aktuella för att tillgodose den enskildes behov.

Den enskildes individuella omständigheter och livssituation är dock styrande vilket innebär att den enskilde kan beviljas mer eller mindre bistånd i en annan form än vad riktlinjerna anger.

Allmänna kriterier för rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen

Det måste finnas en ansökan från enskild eller dennes företrädare eller en anmälan från annan innan aktualisering görs.

- Personen som ansökan/anmälan gäller måste bo, vistas i kommunen eller planera inför vistelse i kommunen. Observera att fri flyttningsrätt föreligger se 2 kap. 3§ SoL.
- Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd. I uttrycket ”inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt” ligger bl.a. att den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds.
- Omsorgsnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 4 kap. 1 § SoL om det finns skäl för det i enlighet med 4 kap. 2§ SoL.

Observera att vissa personer med omfattande funktionshinder kan ha rätt till insatser enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Rätten till bistånd

Omsorgsnämndens inriktning av arbetet är att främja personens eget ansvar, egenförsörjning och självhjälp. I all myndighetsutövning och verksamhet ska den enskildes eget ansvar för sin situation och för sin försörjning betonas. Omsorgsnämndens verksamheter bistår med hjälp till självhjälp. Socialtjänsten ska inriktas på att frigöra och utveckla enskildas resurser enligt 1 kap. 1 § SoL.

I Socialtjänstlagen anges att ”Utgångspunkten för rätten till bistånd är att alla personer ska ha rätt till insatser efter behov.”

Lagstiftningen ger dock inte den enskilde någon ovillkorlig rätt till bistånd utan föreskriver att för att bedöma biståndsbehovet ska en individuell bedömning göras om vad som är skäligt för en viss person. Den enskildes ekonomi får inte avgöra om han eller hon ska få biståndsinsatser som han eller hon är i behov av.

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv (4 kap. 1 § SoL).

Ansökan och beslut

Det är den enskilde, eller dennes företrädare, som ska ansöka om insats. Om den enskilde ber anhörig/närstående om hjälp ska omsorgshandläggare förvissa sig om att det är enligt den enskildes egen önskan.

- Ansökan kan vara muntlig eller skriftlig men ska kunna verifieras.
- Beviljat bistånd kan ges muntligt medan avslag/delavslag ska meddelas skriftligt tillsammans med besvärshänvisning.
- Samtliga beslut ska tidsbegränsas om det inte är uppenbart obehövligt. Nya ärenden kan behöva tidsbegränsas med ett kortare beslut.
- Beslut ska omprövas senast inom två år med undantag för beslut om särskilt boende.

1 Omsorg i hemmet

Syfte

I Socialtjänstlagen sägs; ”Socialnämnden ska med respekt för människors självbestämmande och integritet verka för att människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden.

Socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på detta område. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.”

Beskrivning av bistånd

Stöd och omsorg utförs till övervägande del i den enskildes bostad. Allt fler kan bo i ordinärt boende livet ut. Omsorgen står i fokus även om personen också har stora medicinska behov. Insatser från omsorg i hemmet ges för att underlätta för den enskilde i den dagliga livsföringen och i många fall för att det ska vara möjligt att bo kvar i det egna hemmet. Insatserna ska ha som mål att göra den enskilde oberoende så långt det är möjligt. Biståndet kan också vara

kompensatoriskt. Insatserna ges till person som på grund av sjukdom, varaktiga funktionshinder eller av annan orsak behöver stöd och hjälp i den dagliga livsföringen.

Hög ålder eller fysisk sjukdom ensamt berättigar inte automatiskt till insatser. Av 6 kap. 1 § Äktenskapsbalken framgår att makar ska, var och en efter sin förmåga, bidra till det underhåll som behövs för att deras gemensamma och personliga behov ska tillgodoses. På motsvarande sätt har föräldrar ansvar för sina barn. I bedömningen om rätt till bistånd ska alltså vägas in vad som är rimligt att make/maka alternativt föräldrar ska bistå med.

Speciella kriterier för rätt till omsorg i hemmet

Behov av omsorg i hemmet anses föreligga om personen:

- är i behov av tillfällig eller kontinuerlig hjälp i den dagliga livsföringen och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt

Behovet av omsorg i hemmet anses tillgodosett om personen:

- själv kan utföra insats
- har annan i hushållet eller i sin omgivning som utför det åt honom/henne
- genom alternativa insatser får behovet tillgodosett
- genom medicinska insatser kan återfå hela eller delar av sin funktionsförmåga
- genom sjukgymnast/arbetsterapeutiska insatser kan återfå hela eller delar av sin funktionsförmåga
- genom hjälpmedel ökar sin funktionsförmåga så att behovet blir tillgodosett

Omsorg i hemmet utförd av anhörig/närstående.

Anhörig/närståendeanställning är ett alternativ då det finns särskilda skäl eller behov hos personen som talar för att en anhörig/närstående bör utföra insatsen. Ansvarig chef för omsorg i hemmet avgör om beslutet ska verkställas genom insatser av omsorgsassistenten eller av anhörig/närstående som anställs som utförare. En ansökan om omsorg i hemmet utförd av anhörig/närstående kan bifallas med delavslag vad gäller utförandet av insatsen.

Städning

Hjälp med städning beviljas om den sökande eller annan i hushållet inte kan utföra detta. I städningen ingår dammsugning av golv och mattor, våttorkning av golv, damning samt rengöring av badrum/toalett. I städningen ingår inte att piska mattor, fönsterputsning och gardinbyte. Storstädning och sanering ingår inte i begreppet städning.

Städningen omfattar två rum och kök, hall och badrum/toalett var tredje vecka.

Om det finns särskilda skäl kan dock städning beviljas mer frekvent. Särskilda skäl kan t.ex. vara astma, personer med grav synnedsättning eller personer som av olika anledningar smutsar ned mer än normalt. Då sökande åberopar mer frekvent städning ska detta vid behov kunna styrkas med läkarintyg. Barn från 12 års ålder bedöms kunna svara för städningen av sitt eget rum. Ibland kan städningar utföras av externa städbolag som den enskilde själv anlitar. Behovet av städning är då tillgodosett på annat sätt.

Snöskottning

Snöskottning och sandning anses generellt kunna tillgodoses genom fastighetsägaren. Vid särskilda skäl kan dock detta beviljas efter en individuell bedömning.

Snöskottning kan endast beviljas den som bor i eget hus och som inte kan klara snöskottningen själv eller kan få det utfört på annat sätt, t.ex. av anhörig/närstående. Snöskottning utförs vid behov och omfattar skottning fram till ingång, ev. till soprum och parkering bl.a. för att underlätta för omsorgsnämndens medarbetare. Avgift uttas per tillfälle.

Hemmets skötsel

Med hemmets skötsel menas de sysslor som utförs för att ett hushåll ska fungera, t.ex. tömning av sopor och hämta post. Insatsen beviljas utifrån den enskildes behov och endast om den sökande eller annan i hushållet inte kan utföra detta.

Tvätt och klädvård

I tvätt ingår maskintvätt av kläder, sänglinne och textilier samt torkning och hopvikning.

Tvätt beviljas som en insats var 14:e dag. Om särskilda skäl föreligger kan insatsen beviljas oftare. Särskilda skäl kan vara astma, lungsjukdom, inkontinens eller barnfamiljer.

I begreppet klädvård ingår strykning av gångkläder och att utföra enklare lagningar, t.ex. att sy i en knapp. I insatsen ingår ej att tvätta mattor, större dukar eller att mangla. Klädvård beviljas vanligen var 14:e dag. Klädvård ingår normalt i beslut om tvätt.

Renbäddning

Renbäddning av den enskildes säng beviljas som en insats var 14:e dag. Om särskilda skäl föreligger kan insatsen beviljas med tätare intervall.

Skötsel av husdjur

Skötsel av husdjur anses normalt inte innefattas i skälig levnadsnivå.

Inköp och ärenden

Till inköp räknas inköp av mat, hushållsartiklar samt apoteksvaror.

Ingår det i beslutet att personen ska medfölja vid inköpstillfället ska denne ges möjlighet till detta.

Det gäller t.ex. personer som kan handla men inte bära matkassar och har i kombination med behov av inköp även behov av promenad och en social aktivitet eller inte kan förmedla till medarbetarna vilka varor som ska inhandlas.

Inköp sker i närliggande affär och apotek och beviljas normalt en gång per vecka. Föreligger särskilda skäl kan detta utökas. I insatsen inköp ingår hjälp med att skriva inköpslista när så behövs.

Ekonomi

Post- och bankärenden innebär främst hjälp med att fylla i betalgiro, vilket vanligen sker en gång i månaden.

Matlagning

Hjälp med tillagning helt eller delvis av frukost, kvällsmat, mellanmål och/eller vissa moment vid tillagning av lunch (t.ex. uppvärmning). Beviljas dagligen vid behov.

Tillagning av lunch beviljas normalt inte eftersom behovet kan tillgodoses genom leverans av kyld mat

Vid behov kan sökanden få hjälp med insatser kring måltiderna i form av uppvärmning av tillagad mat, dukning och diskning. Det kan även förekomma tillsyn i samband med måltiderna för att tillförsäkra att personen äter.

Matdistribution

Kost och kostvanor har stor betydelse för människans hälsa och välbefinnande. Personen ska utifrån individuella behov erbjudas näringsmässigt rätt sammansatt kost samt tillförsäkras kost av god kvalitet. Att inta ett lagat mål mat dagligen ingår i skälig levnadsnivå.

Leverans av kyld mat innebär att färdiglagad mat (lunch) levereras hem till personen, för uppvärmning.

Speciella kriterier för rätt till matdistribution

Behov av matdistribution anses föreligga om personen;

- på grund av funktionshinder, nedsatt allmäntillstånd eller annat är oförmögen till att själv sköta mathållningen, helt eller delvis
- har tendens till undernäring
- har felaktigt näringsintag

Behovet av matdistribution anses tillgodosett om personen;

- har närstående som lagar mat,
- kan inta måltid i närliggande matservering.

Personlig omvårdnad

Med personlig omvårdnad avses de insatser som är direkt riktade till personen för att tillgodose dennes grundläggande behov. Detta innebär hjälp med på- och avklädning, toalettbesök, förflyttningar, sängbäddning samt hjälp med mat och dryckesintag. Personlig omvårdnad beviljas till person som på grund av funktionshinder inte klarar att utföra det själv.

- På- och avklädning beviljas i regel morgon och kväll. Hjälpen kan innebära stöd eller assistans i samband med på- och avklädning med ett eller flera klädesplagg.
- Hjälp vid förflyttningar i hemmet ges till den som inte längre helt eller delvis kan förflytta sig på egen hand.
- Sängbäddning beviljas vid behov.

Personlig hygien

Personlig hygien beviljas till person som inte kan utföra det självständigt på grund av funktionshinder. Daglig personlig hygien beviljas vanligen morgon och kväll och inkluderar även tandhygien, rakning och att kamma håret.

I personlig hygien ingår hjälp med dusch/bad eller helavtvättning samt hårvård och nagelklippning. Hjälp med dusch/bad eller helavtvättning beviljas vid behov till person som inte klarar av att utföra personlig hygien helt eller delvis.

Tillsyn dag/natt

Tillsyn innebär att personen får kortare besök av medarbetare någon eller några gånger per dag och/eller natt.

Telefonkontakt

Telefonkontakt innebär att den enskilde blir uppringd vid en i förväg bestämd tidpunkt. Insatsen kan ibland ersätta/kombineras med insatsen tillsyn. Telefonkontakt beviljas vanligen en gång per dag.

Social aktivering

Med aktivering avses stöd vid olika aktiviteter i det dagliga livet. Vid behov av social aktivering och samvaro bör hänvisning göras i första hand till föreningar och organisationer. Hänvisning kan också göras till den öppna verksamhet som bedrivs vid kommunens dagverksamheter. Insatsen kan i annat fall beviljas som bistånd.

Ledsagning

”Socialnämnden ska verka för att sociala, kulturella och andliga behov tillgodoses och att den enskildes sociala kontakter i samhället ska kunna upprätthållas”. Med ledsagning avses att personen får stöd för att ta sig till och från aktiviteter samt stöd för att utföra olika aktiviteter, som t.ex. läkarbesök, delta i dagverksamhet m.m.

Insatsen riktar sig i första hand till yngre och medelålders personer med funktionshinder. För äldre personer med regelbunden och återkommande hjälp vid promenader eller liknande hänvisas till insatsen aktivering inom verksamheten omsorg i hemmet. För att kunna upprätthålla eller få stöd att etablera och/eller stimulera den enskildes sociala kontakter kan behov föreligga om ledsagning. Ledsagning kan beviljas separat vid varje behovstillfälle. För person i behov av regelbunden och återkommande ledsagning kan specificerat beslut fattas under aktuell tidsperiod – dock längst tre månader. I beslutet ska framgå till vad ledsagningen gäller. Ledsagning till besök på sjukhus/vårdinrättningar beviljas i den utsträckning som behovet kräver. Insatsen kan beviljas till, från och under en aktivitet.

Om den enskilde inte själv eller med hjälp av annan kan ta sig till och från en aktivitet utanför hemmet eller behöver stöd för att utföra olika aktiviteter, såsom t.ex. ett läkarbesök, kan ledsagning beviljas.

Behov av ledsagning anses kunna tillgodoses på annat sätt om personen:

- genom att insatser av medarbetare på särskilt boende/gruppboende ska tillförsäkra dylikt,
- har närstående eller annan, t.ex. från frivillig verksamhet som kan vara behjälplig till, från och under aktiviteten
- genom stöd från chaufför, sjukhusvårdinna och/eller befintlig vårdmedarbetare kan genomföra besöket på t.ex. en vårdenhet

Ledsagning till aktiviteter beviljas vanligen högst 2 gånger/vecka till person mellan 12-20 år och för övriga högst 1 gång/vecka. Ledsagning till inköp/ärenden, förutom till matinköp, beviljas en gång/månad.

Promenad/utevistelse

Personer som har behov av utevistelse eller promenad, men som inte klarar av det på egen hand, kan beviljas denna insats.

Egenvård

Egenvård innebär att personen har ett personligt ansvar för insatsen men att personen exempelvis p.g.a. fysiska funktionshinder inte själv kan utföra handlingen. Exempel på

egenvård är intag av medicin, ta olika typer av droppar, enklare såromläggning, stödstrumpor, salvbehandling, colostomiskötsel och insulingivning.
Stöd till egenvård beviljas efter skriftlig bedömning av legitimerad medarbetare.

Egenträning

Egenträning innefattar olika typer av egenträning eller annan behandling såsom TENS-behandling. Stöd till egenträning beviljas efter skriftlig bedömning av legitimerad medarbetare.

Trygghetslarm

Trygghetslarm beviljas för att motverka otrygghet och/eller för att främja kvarboende. Trygghetslarm ska öka trygghet och säkerhet i det ordinära boendet. Syftet är att upprätta en samtalskontakt med den enskilde och att därefter vid behov få hjälpbehovet tillgodosett. Trygghetslarm ska möjliggöra ett fortsatt eget boende och/eller öka trygghet och säkerhet i hemmet.

Speciella kriterier för rätt till trygghetslarm

Behov av trygghetslarm anses föreligga om personen;

- har funktionshinder som försvårar att påkalla hjälp vid akut uppkomna situationer,
- upplever så stor otrygghet att det påverkar det dagliga livet,
- har falltendens.

För att kunna ha ett trygghetslarm måste den enskilde ha insikt och förståelse för när och hur och på vilket sätt man larmar. För installation av trygghetslarm krävs att personen har egen telefon och extra nycklar.

Dagverksamhet för personer med demenssjukdom

”Socialnämnden ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra”, 5 kap. 7 § SoL. Dessutom ska socialnämnden enligt 5 kap. 4 § SoL ”verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra”.

På dagverksamhet kan man få anpassad aktivering, stimulering, träning och tillsyn, socialt stöd samt avlastning för anhörig/närstående.

Speciella kriterier för rätt till dagverksamhet för personer med demenssjukdom

Behov av dagverksamhet för personer med demenssjukdom anses föreligga om personen;

- har behov av särskilt stöd, struktur, stimulering och träning i den dagliga livsföringen som ej kan tillgodoses på annat sätt
- har behov av hjälp med att behålla sin dygnsrytm
- har behov av uppföljning av näring/nutritionssituation
- har anhörig/närstående som är i behov av avlastning från vård/omvårdnadsarbete
- har behov av stimuli för att upprätthålla sin funktionsnivå
- bor i ordinärt boende

Behov av dagverksamhet anses tillgodosett om personen;

- bor i särskilt boende
- är beviljad omsorg i hemmet som tillgodoser behovet,
- kan tillgodogöra sig öppen dagverksamhet

Insatsen beviljas efter behov, max 5 dagar/vecka och för maximalt sex månader varefter omprövning sker.

Avlösning i hemmet

”Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder.” (5 kap. 10 § SoL). Med närstående avses personen med hjälpbehov.

Avlösning i hemmet är att medarbetare finns i hemmet istället för en anhörig och syftet är att anhörig ska kunna upprätthålla sociala kontakter, uträtta ärenden, genomföra aktiviteter utanför hemmet m.m. och därmed kunna behålla ett självständigt liv.

Att bistå anhöriga med avlösning ska ses som en förebyggande insats för att förbättra den närståendes möjlighet att bo kvar i den egna bostaden samt att stärka dennes möjligheter att få hjälpinsatser av anhörig.

Avlösning i hemmet går att få som 12 eller 20 timmar/månad. För att få 20 timmar/månad krävs att anhörig och den enskilde delar bostad.

Speciella kriterier för rätt till avlösning i hemmet

- Anhörig ska vara make/maka, barn, barnbarn, annan släkting, vän eller granne.
- Insatsen beviljas då anhörig och den närstående är folkbokförda och bosatta i Hylte kommun samt 18 år eller äldre.
- Den närståendes omsorgsbehov ska vara stort och varaktigt d.v.s. bedöms kvarstå under minst sex månader (undantag vård i livets slutskede).
- Trygghetsbehovet ska inte kunna lösas med trygghetslarm.
- Anhörig ska vara i behov av avlastning från vård-/omsorgsarbete.
- För att få avlösning 20 timmar/månad ska anhörig och den närstående dela bostad.
- Outtagen tid kan inte sparas över månadsskifte.

Avlösning i hemmet är en överenskommelse i en stödplan som upprättas av anhörigkonsulent. Avlösning i hemmet upp till 20 timmar/månad är kostnadsfritt för den enskilde. Övriga insatser tas avgift ut enligt kommunens avgiftsregler.

Behov av andra former av avlösning/avlastning kan ges som bistånd av omsorgshandläggare enligt 4 kap 1 § SoL

- korttidsboende
- växelvård
- dagverksamhet
- duschhjälp

2 Särskilt boende

”Socialnämnden ska verka för att äldre människor får goda bostäder och ska ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd ”(5 kap. 5§ SoL).

Korttidsvistelse

Korttidsvistelse är en tidsbegränsad insats som kan beviljas av flera olika orsaker. Det kan handla om avlösning, behov av utredning eller när omsorgsbehovet är tillfälligt och inte kan tillgodoses i ordinärt boende. Korttidsvistelse kan också vara växelvård för att avlasta anhörig/närstående som vårdar i ordinärt boende.

Korttidsvistelse ska alltid beviljas för en avgränsad tid om maximalt 3 veckor. Vistelse i form av växelvård på korttidsplats får inte överstiga två av fyra veckor.

Speciella kriterier för rätt till korttidsvistelse

Behov av korttidsvistelse anses föreligga om;

- personen på grund av funktionshinder eller allmäntillstånd inte har möjlighet att
- omedelbart återgå till hemmet efter sjukhusvistelse
- personen är i behov av träning/aktivering under avgränsad tid, där inte hemrehabilitering är möjlig
- personens ADL-förmåga bör utredas och utvärderas
- behov av utprovning eller anskaffning av hjälpmedel föreligger
- behov av bostadsanpassning föreligger
- korttidsplats behövs för att avlasta anhörig/närstående i ordinärt det finns svåra sociala problem eller sociala missförhållanden boende
- personen är i behov av tillfällig dygnskontinuerlig tillsyn eller omvårdnad
- det finns behov av omvårdnad i livets slutskede

Särskilt boende

Särskilt boende är boende för i huvudsak äldre människor eller andra som på grund av funktionshinder ej klarar att bo i ordinärt boende. Det ska alltid prövas först om den enskildes behov av insatser kan tillgodoses i det ordinära boendet, om inte ska möjlighet till särskilt boende erbjudas. Beslutet om särskilt boende avser endast boendeform och man strävar efter att tillgodose önskemål om boende. Om behov finns att byta bostad beroende på dålig tillgänglighet är det den enskildes ansvar att ordna detta. Särskilt boende består av en lägenhet med service och omvårdnad till människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring. Behovet av särskilt boende ska bedömas utifrån ”skälig levnadsnivå”.

För bistånd i form av demensboende krävs att personen har demensdiagnos utfärdad av läkare.

Speciella kriterier för rätt till särskilt boende

Behov av särskilt boende anses föreligga om personen;

- har ett stort och varaktigt hjälpbehov, kombinerat med oförmåga att påkalla hjälp
- uttrycker stark/ständig oro
- på grund av betydande fysiska, psykiska eller sociala skäl ej kan bo i ordinärt boende
- har omfattande omsorgs- och omvårdnadsbehov eller avlastningsbehov
- har omfattande behov av hjälp till stöd, struktur och trygghet
- har behov av hjälp till att behålla dygnsrytmen

- har behov av kontinuerlig tillsyn som ej längre kan tillgodoses genom andra alternativ
- har omfattande behov av tillsyn eller annan omsorg nattetid som ej kan tillgodoses i
- ordinärt boende
- har omfattande socialt behov som ej kan tillgodoses genom dagverksamhet eller annat stöd
- har behov av medicinsk omvårdnad som ej kan tillgodoses i ordinärt boende
- Behovet av särskilt boende bör anses tillgodosett om personens behov
- kan tillgodoses med insatser från omsorg i hemmet eller alternativa insatser
- kan tillgodoses med hjälpmedel och/eller bostadsanpassning
- kan tillgodoses genom rehabilitering eller habilitering

Beslut om särskilt boende ska ges inom fyra veckor. Beslut om särskilt boende är tillsvidarebeslut.

Parboende i särskilt boende

Lagstiftningen

Den 1:a november 2012 infördes en ny paragraf i socialtjänstlagen enligt proposition 2011/12:147 ”Rätten att få åldras tillsammans”. Införandet av den nya paragrafen, 4 kap. 1c §, innebär att det i skälig levnadsnivå, för den som beviljats boende i sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § SoL, ingår att kunna sammanbo med make eller sambo. Det gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett särskilt boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Rätten till parboende gäller för alla särskilda boendeformer enligt 5 kap. 5 § SoL.

Tillämpningsområde

Möjlighet att ansöka om parboende gäller för omsorgstagare som beviljats särskild boendeform för service och omvårdnad, särskilt boende, enligt 5 kap 5 § SoL. Riktlinjen gäller i de fall där endast den ena av makarna har biståndsbeslut om särskilt boende.

Definitioner

- medboende: den person som flyttar med till ett särskilt boende utan att själv ha bistånd till insatsen
- make/sambo: könsneutralt, avser både maka och make. I lagstiftningen jämställs gifta makar med sammanboende par som stadigvarande sammanbott och har gemensamt hushåll
- stadigvarande/varaktigt sammanboende

Ansökan

Personen som ansöker om särskilt boende kan i samband med det också ansöka om möjlighet för make att flytta med. Den som redan bor i ett särskilt boende kan också ansöka om detta.

Omsorgshandläggaren ska utreda makarnas vilja samt den relation sökande har till personen han eller hon ansöker om medboende för. Därutöver ska sökandens behov av medboende samt om makarna varaktigt har sammanbott före ansökan inkom också utredas. Om endast den ena av makarna vill sammanbo, finns det inga förutsättningar att bifalla en sådan begäran.

Medboende kan beviljas för kortare tid och tillsvidare. Omsorgshandläggare ska rekommendera den sökande att i första hand ansöka om provboende i tre månader. Det är viktigt att båda parter

känner att sammanboende i särskilt boende är en boendeform som fungerar för dem innan de tar ett definitivt beslut om att avveckla det ordinära boendet.

I beslutet om bistånd ska det framgå att hänsyn har tagits till bestämmelsen 4 kap 1c§ SoL om att det ingår i skälig levnadsnivå att kunna fortsätta bo tillsammans med sin make. Det ska också framgå att beslutet kan komma att ändras om den biståndsberättigade inte länge har behov av insatsen.

Överklagan

Överklagan om beslut om medboende följer vad som är angivet ovan i denna riktlinje. Observeras bör att endast den person som har beviljats eller ska beviljas särskilt boende kan överklaga beslutet. Skälen för avslag kan vara att makarna inte bedöms bo eller har bott varaktigt tillsammans, eller att de inte är överens om att bo tillsammans.

Lägenheter för parboende

Parboende verkställs i en gemensam lägenhet som är avsedd för detta. Dessa lägenheter är kvadratmässigt större än övriga lägenheter. Lägenheterna som är avsedda för parboende finns på Malmagården, Realgatan 3A samt Höstro, Långarydsvägen 34.

Vad gäller för den medboende?

Den som är medboende har inte beslut om särskilt boende och har inte beviljats några insatser. Den medboende ska i huvudsak ta hand om sig själv på det sätt som han/hon hade gjort i ordinärt boende.

Mat och måltider

Den medboende betalar för mat på det särskilda boendet eftersom det inte finns möjlighet i lägenheten att tillaga egna måltider. Avgiften är densamma som för ett matabonnemang på särskilt boende.

Omsorg i hemmet

Om den medboende har behov av omsorg i hemmet görs en ansökan hos omsorgshandläggare som utreder behovet. Efter beslut utförs insatserna om omsorg i hemmet av det särskilda boendet. Den medboende betalar avgift enligt gällande nivåindelning för omsorg i hemmet i ordinärt boende.

Hälso- och sjukvård

Den medboende omfattas inte av kommunens skyldighet att erbjuda insatser enligt 18 § hälso-och sjukvårdslagen. Medboende som har behov av hälso- och sjukvård söker detta hos närsjukvården.

Efterlevande

Om den biståndsberättigade avlider upphör beslutet om särskilt boende att gälla. Det särskilda boendet är ett så kallat kategori-boende vilket medför att den medboende kan komma att sägas upp då han eller hon inte tillhör boendekategorin. Kommunen bistår vid behov den medboende att finna ny bostad. Om den medboende själv har behov av särskilt boende när biståndsberättigad make avlider ska han eller hon göra en ansökan om särskilt boende. Om ansökan bifalls kan det bli aktuellt att byta till en mindre lägenhet på boendet som inte är avsedd för parboende. I de fall den medboende avlider före biståndsberättigad make kan det bli aktuellt att byta till en mindre lägenhet på boendet.

Hyra/kontrakt

Det är den biståndsberättigade personen som undertecknar kontrakt för lägenhet i särskilt boende. Hyra för lägenheten debiteras också enbart den biståndsberättigade personen. I hyreskontraktet framgår också i bilaga att boendet är ett kategoriboende och att medboende make kan komma att sägas upp när den biståndsberättigade maken avlider. Bilagan ska undertecknas av den biståndsberättigade personen.

Dokumentation

Regler för dokumentation under genomförande av beslutade insatser avser inte den medboende personen. Om den medboende har egna beslutade biståndsinsatser som utförs i det särskilda boendet sker dokumentation i en egen personakt. Däremot kan den medboende i vissa situationer behöva omnämnas i den andra personens dokumentation.

3 Insatser för psykiskt funktionshinder

Boendestöd

Insatser i form av boendestöd syftar till att ge stöd för att stärka och utveckla den enskildes egna förmågor och resurser. Det avser insatser som ges och utformas med målsättningen att öka den enskildes oberoende och självständighet.

Boendestödet bygger på och förutsätter den enskildes aktiva medverkan i förändringsarbetet.

Insatserna riktar sig till personer i yrkesverksam ålder med psykiska, neuropsykiatriska och/eller begåvningsmässiga funktionshinder.

Speciella kriterier för rätt till hjälp och stöd i form av boendestöd.

Rätt till insatser i form av boendestöd föreligger om personen behöver:

- Stödjande insatser, t.ex. stöd för att stärka självförtroendet, stöd för att förmå den enskilde att fatta egna beslut, stöd för att förmå den enskilde att lita till sin egen förmåga o.s.v.,
- habiliteringspedagogiska insatser, t.ex. lära/träna den enskilde att sköta hem och hushåll, att handla i affärer, att vistas i offentliga miljöer, att åka allmänna kommunikationer och i övrigt hjälp att planera och skapa struktur,
- aktiverande insatser för att bryta passivitet, d.v.s. att motivera den enskilde till olika aktiviteter, t.ex. att sköta personlig hygien, att delta i hemarbetet, att komma ut på olika aktiviteter samt att delta i sysselsättning,
- insatser för hjälp att bygga upp/återupprätta ett eget socialt nätverk, t.ex. stöd för att återknyta kontakter med anhörig/närstående och vänner samt skapa nya vänskapsrelationer,
- ledsagning om det är en stödjande funktion för att den enskilde ska klara att ombesörja en personlig angelägenhet utanför hemmet, t.ex. genomföra ett läkarbesök eller om ledsagningen utgör ett led i träning eller lärande där avsikten är att den enskilde på sikt ska klara aktiviteten på egen hand,
- hjälp med enklare ekonomiska angelägenheter, t.ex. fylla i giroblanketter och planera hushållsinköp – mera omfattande hjälp med ekonomin ska inte ges inom ramen för boendestöd,
- hjälp att vid behov ta kontakter med myndigheter, hälso- och sjukvård m.m.

Behov av boendestöd anses inte föreligga om personen:

- Behöver bestående hjälpinsatser som kontinuerligt måste utföras åt den enskilde. Den enskildes hjälpbehov kan i dessa fall vara av sådan art, t.ex. personlig omsorg och serviceinsatser i hemmet, att rätt till bistånd i form av omsorg i hemmet föreligger.
- kan ansöka om eller har insatser enligt Lag om stöd och service som tillgodoser behovet t.ex. personlig assistans

Boendestödjande insatser ska vara habiliterande/rehabiliterande och är därmed enligt 8 kap 1§ SoL avgiftsbefriade.

Beslut om boendestöd tidsbegränsas alltid och beviljas maximalt 6 månader i taget. Det är lämpligt att fatta beslut om boendestöd för en kortare period i de fall det initialt är svårt att helt klarlägga en persons faktiska hjälp- och stödbehov.

Vid uppföljning och eventuell omprövning ska ställning tas till om insatserna fortsatt kan bedömas ha en habiliterande/rehabiliterande effekt och ska ges i form av boendestöd eller har visat sig vara av bestående karaktär och då ska erbjudas som bistånd i form av omsorg i hemmet.

Dagverksamhet

”Socialnämnden ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra” – 5 kap. 7§ SoL.

Denna insats riktar sig till personer yrkesverksam ålder med psykiska funktionshinder som är i behov av stöd, gemenskap och sysselsättning. Syftet med verksamheten är att bryta isolering och främja sociala kontakter samt upprätthålla/utveckla funktioner som behövs för att klara den dagliga livsföringen. Dessutom ges möjligheter till avlastning av anhörig/närstående för att personen ska kunna bo kvar i sitt ordinära boende.

Speciella kriterier för rätt till dagverksamhet.

Behov av dagverksamhet anses föreligga om personen:

- har behov av ett socialt nätverk,
- behöver skapa struktur i vardagen,
- har behov av stimuli för att upprätthålla sin funktionsnivå

Insatsen beviljas vanligen 1-4 dagar/vecka. Tidsbegränsat beslut om max 1 år.

Vård- och stödsamordning

Insatsen vård- och stödsamordning syftar till att öka den enskildes livskvalitet och öka möjligheterna till inflytande och självbestämmande över sin situation. Vård- och stödsamordningen utgår från metodprogrammet integrerad psykiatri och bygger på sex huvudinslag:

- att kartlägga klientens problem och mål
- att lära ut hur man minskar stress
- att lära ut hur man effektivt löser problem och uppnår mål
- att göra den psykiska sjukdomen och behandlingen mer begriplig
- att förbättra kommunikationer mellan medlemmar av resursgruppen
- att förebygga och hantera kriser

Vård- och stödsamordning bygger på och förutsätter den enskildes aktiva medverkan i förändringsarbetet. Insatsen riktar sig till personer i yrkesverksam ålder, 18-67 år.

Speciella kriterier för rätt till vård- och stödsamordning

- Erbjuds personer med diagnosen schizofreni eller schizofreniliknande tillstånd, vilket innefattar enskilda med schizoaffektiv sjukdom, kort övergående psykos, vanföreställningssyndrom och ospecificerad icke organisk psykos. Kan även erbjudas personer med omfattande psykisk funktionsnedsättning som bedöms varaktig under en längre tid.
- Personen ska uttrycka en egen vilja till förändring och till aktivt deltagande i vård- och stödsamordningsarbetet.
- När samordnad individuell plan (SIP) visat sig otillräcklig.
- Riskerar att ofta bli inlagd på psykiatrisk vårdavdelning och/eller ofta avbryter vård- och stödkontakter eller andra behandlingsinsatser.

Insatsen vård- och stödsamordning är habiliterande/rehabiliterande och är därmed enligt 8 kap 1§ SoL avgiftsbefriad.

Beslut om vård- och stödsamordning tidsbegränsas alltid och beviljas maximalt sex månader i taget.